

3/2017

Momentti

Sisältö

LAINSÄÄDÄNTÖKATSAUS • Vahvistetut lait 2 • Hallituksen esitykset 2 • Valtioneuvoston asetukset 3
• **OIKEUSTAPAUKSET** • Korkein oikeus 3 • Korkein hallinto-oikeus 4

Tämän liitteen ovat tuottaneet yhteistyössä Suomen Lakimiesliitto ja Suomen Asianajaliitto. Liitteen on toimittanut Alma Talentin Suomen Laki -toimitus. Momenttiin on koottu yhteenvedo tärkeimmistä lainsäädäntötoimista ja oikeustapauksista.

► VAHVISTETUT LAIT

● Laki eläkesäätiölain muuttamisesta ja laki vakuutuskassalain muuttamisesta (167/2017–168/2017)

HE 265/2016 vp
StVM 3/2017

Lait tulivat voimaan 1.4.2017.

Vapaaehtoista lisäeläkevakuutus-toimintaa harjoittavat eläkesäätiöt ja vakuutuskassat saavat kattaa vakuutusteknistä vastuovelkaansa eräillä OECD-jäsenvaltioissa tehdyillä velkasitoumuksilla, osakkeilla, osuuksilla ja muilla sitoumuksilla samalla tavalla kuin vastaavilla ETA-jäsenvaltiossa tehdyillä sijoituksilla. OECD:n sellaiseen jäsenvaltioon, joka ei kuulu Euroopan talousalueeseen, tehtyjen sijoitusten eläkevastuun tai vastuuvelan katteen bruttomäärän 10 prosentin rajoitus kumotaan. Kiinteistösijoituksia koskevat määrälliset rajoitukset kumotaan, ja niitä säännellään johdon yleisen huolellisuusvelvollisuuden, tuottavuus- ja turvaavuuksivaatimuksen sekä sijoitusten hajauttamisvelvollisuuden avulla.

● Laki ihmisen elimien, kudoksien ja solujen lääketieteellisestä käytöstä annetun lain muuttamisesta (169/2017)

HE 185/2016 vp
StVM 1/2017

Laki tulee voimaan 29.4.2017.

Laissa säädetään muun muassa yhtenäisestä eurooppalaisesta koodista ihmisessä käytettäväksi jaeltujen kudosten ja solujen jäljitettävyyden parantamiseksi sekä tuontitodistuksesta Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolisesta maasta kudoksia ja soluja Suomeen tuovalle kudoslaitokselle. Lääkealan turvallisuus- ja kehittämiskeskuselle ja kudos-

laitoksille säädetään ilmoitusvelvoitteita Euroopan komissiolle komission kudoksia ja soluja sekä kudoslaitoksia koskevista luetteloista ja eurooppalaisesta koodista.

► HALLITUKSEN ESITYKSET

● Hallituksen esitys (HE 12/2017 vp) eduskunnalle laiksi konkurssilain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Esityksen tarkoituksena on muuttaa lainsäädäntö yhteensopivaksi Euroopan unionin uudelleenlaaditun maksukyvyttömyysasetuksen kanssa. Asetusta sovelletaan sekä konkurssiin, yrityssaneeraukseen että yksityishenkilön velkajärjestelyyn, minkä johdosta näitä menettelyjä koskevaa lainsäädäntöä ehdotetaan muutettavaksi. Konkursi- ja yrityssaneerausrekisterin tietosisältöä laajennettaisiin ja rekisteriin merkityt tiedot siirrettäisiin saataville yleisen tietoverkon kautta maksutta. Kuuluttamisesta konkurssi- ja yrityssaneerausasioissa pääsääntönä luovuttaisiin. Velkajärjestelyrekisteriä koskevat säännökset nostettaisiin lain tasolle. Velkajärjestelyä koskevat tiedot olisivat saatavilla yleisessä tietoverkossa vain silloin, kun velkajärjestelyssä järjestellään elinkeinon tai ammatinharjoittajana toimivan velallisen elinkeinotoiminnassa syntynyttä velkaa. Muilta osin velkajärjestelyrekisterin tietoja pyydetäisiin nykyiseen tapaan Oikeusrekisterikeskukselta. Osa ehdotetuista laeista on tarkoitettu tulemaan voimaan 26.6.2017 ja osa 26.6.2018.

● Hallituksen esitys (HE 14/2017 vp) eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kaupparekisterilakia. Laikiehdotuksen mukaan Patentti- ja rekisterihallituksen olisi poistettava rekisteristä ulkomaisten elinkeinonharjoittajien Suomeen rekisteröityjä sivuliikkeitä, kun yhtiö on purettu tai poistettu rekisteristä sen rekisteröintivaltiossa. Lisäksi lailla velvoitettaisiin Patentti- ja rekisterihallitus osallistumaan direktiivin mukaiseen tiedonvaihtoon.

● Hallituksen esitys (HE 18/2017 vp) eduskunnalle laiksi yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä sekä laeiksi valtion erityisrahoitusyhtiöstä annetun lain 6 §:n ja Finpro Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, joka korvaisi nykyisen yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä annetun lain. Laissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmästä, siihen kuuluvista yrityspalvelujen asiakastietovarannosta ja asiakkuudenhallintajärjestelmästä sekä asiakastietojen ja henkilötietojen käsittelystä yrityspalvelujen asiakastietojärjestelmässä. Lailla lisätäisiin yrityspalveluissa tarvittavien tietojen yhteiskäyttöisyyttä. Uuden teknisen toteutustavan mukaisesti asiakastietoja ei enää välitettäisi kyselyjärjestelmän kautta yksittäisten kyselyjen perusteella, vaan asiakastietoja talletettaisiin yhteiseen asiakastietojärjestelmään, jossa ne olisivat yhteisen asiakastiedon käyttäjien saatavilla teknisen käyttöyhteyden avulla. Yhteisen asiakastiedon tuottajien ja käyttäjien joukko laajenisi. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tehtä-

väksi esityksen johdosta tarpeelliset muutokset valtion erityisrahoitusyhtiöstä annettuun lakiin ja Finpro Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annettuun lakiin.

▶ VALTIONEUVOSTON ASETUKSET

● Valtioneuvoston asetus tartuntataudeista (146/2017).

Asetus tuli voimaan 13.3.2017.

Asetuksella määritellään yleisvaaralliset ja valvottavat tartuntataudit sekä säädetään tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen, aluehallintoviraston ja kunnan tehtävistä. Asetuksella säädetään myös lääkärin ja laboratorioiden tartuntatauti-ilmoituksesta ja sen sisällöstä sekä eläinlääkintäviranomaiselle ilmoitettavista zoonooseista ja eläintautitapauksista. Lisäksi asetuksella säädetään Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen otosseurannalla seurattavista taudeista ja oireyhtymistä sekä hoitoon liittyvistä infektioista, raskaana olevien verinäytteen tutkimuksista ja yhdistämisaikavälistä tartuntatautirekisterissä.

● Valtioneuvoston asetus salaisista pakkokeinoista ja salaisista tiedonhankintakeinoista Tullissa (152/2017).

Asetus tuli voimaan 1.4.2017.

Salaisista pakkokeinoista ja salaisista tiedonhankintakeinoista Tullissa säädetään uudessa valtioneuvoston asetuksessa. Valtioneuvoston asetus esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (122/2014) soveltuu tällä hetkellä vain osittain Tullin tiedonhankinnan tarkempaan sääntelyyn. Yhdenmukaisuuden varmistamiseksi uuden asetuksen säännökset perustuvat Tullin toimintaan sovitettuna hyvin pitkälle esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta annetun valtioneuvoston asetuksen vastaavalle 3 luvulle. Asetus tuli voimaan 1.4.2017.

● Valtioneuvoston asetus talousjätevesien käsittelystä viemä-

riverkosteojen ulkopuolisilla alueilla (157/2017).

Asetus tuli voimaan 3.4.2017.

Uuteen asetukseen sisältyy kahdeksan pykälää ja yksi liitetaulukko. Asetuksen sisältö perustuu voimassa olevaan sääntelyyn, joskin karsittuna.

▶ KORKEIN OIKEUS

KKO:2017:8

Pahoinpitely – Törkeä pahoinpitely – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen

A oli tietoisena HIV-infektiostaan ollut lukuisia kertoja suojaamattomassa sukupuoliyhteydessä avio puolisonsa B:n kanssa kertomatta tälle sairaudestaan. HIV-infektio oli tarttunut B:hen. HIV-infektio katsottiin törkeän pahoinpitelyn tunnusmerkistössä tarkoitetuksi vakavaksi sairaudeksi ja A:n syyksi luettiin törkeä pahoinpitely. (Ään.)

Kysymys myös A:lle tuomittavasta rangaistuksesta. (Ään.)

RL 21 luku 5 § 1 mom
 RL 21 luku 6 § 1 mom
 RL 6 luku 3 §
 RL 6 luku 4 §

KKO:2017:9

Huumausainerikos – Törkeä huumausainerikos – Rangaistuksen määrääminen – Rangaistuksen mittaaminen

A oli tuonut laittomasti maahan 7884 grammaa 38–45 -prosenttista amfetamiinia edelleen levittämistä varten. A oli toiminut niin sanottuna kuriirina kuljettamalla saamiensa ohjeiden mukaan palkkiota vastaan huumausaine-erän sisältäneen henkilöauton Virosta Suomeen. Teon kohteena olleen huumausaineen määrän ja laadun lisäksi Korkein oikeus otti huomioon A:n epäitsenäisen ja muita osallisia rajoitetumman aseman huumausaineiden maahantuonnissa ja tuomitsi A:n rangaistukseen, joka oli huomattavasti alempi kuin tällaisen huumausaine-erän laittomasta maahantuonnista

olisi muutoin tuomittu. Vahvennettu jaosto.

RL 6 luku 3 §
 RL 6 luku 4 §
 RL 50 luku 2 §

KKO:2017:10

Oikeudenkäyntimenettely – Kanne – Kanteen muuttaminen – Prekluusio – Pääkäsittely hovioikeudessa

Käräjäoikeus oli velvoittanut kiinteistön myyjän maksamaan ostajalle hinnanalennusta kiinteistössä todettujen virheiden vuoksi. Myyjä valitti hovioikeuteen ja vaati kanteen hylkäämistä. Ostaja vaati valituksen hylkäämistä ja vetosi vastauksessaan muun ohella siihen, että käräjäoikeuden tuomitsema hinnanalennus oli perusteltu, kun otettiin huomioon myös kaupan kohteessa käräjäoikeuskäsittelyn jälkeen todettu uusi virhe.

Kysymys hovioikeuden velvollisuudesta toimittaa asiassa pääkäsittely. Kysymys myös siitä, oliko ostajalla oikeus hovioikeudessa vedota uuteen virheeseen ja sitä koskevaan uuteen todisteluun kanteensa tueksi.

OK 14 luku 2 §
 OK 25 luku 17 § 1 mom
 OK 26 luku 4 § 2 mom
 OK 26 luku 14 § 2 mom
 OK 26 luku 16 §

KKO:2017:11

Rikoksen johdosta tapahtuva luovuttaminen – Eurooppalainen pidätysmääräys

Bulgarian toimivaltainen oikeusviranomaisena oli antanut Bulgarian kansalaista koskevan eurooppalaisen pidätysmääräyksen vapausrangaistuksen täytäntöönpanoa varten. Kysymys siitä, oliko luovuttamiselle rikoksen johdosta tapahtuvasta luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä annetun lain 5 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu ehdoton kieltäytymisperuste Bulgarian vankilaolosuhteiden johdosta.

Kysymys myös siitä, oliko luovuttamiselle lain 6 §:n 6 kohdassa tarkoitettu harkinnanvarainen kieltäytymisperuste.

EU-luovuttamisL 5 § 1 mom 6 kohta
 EU-luovuttamisL 6 § 6 kohta

KKO:2017:12

Todistelu – Näytön arviointi – Huuhausainerikos – Törkeä huuhausainerikos

Kysymys näytön arvioinnista törkeässä huuhausainerikoksessa.

OK 17 luku 1 § 2
OK 17 luku 3 § 2
RL 50 luku 2 §

KKO:2017:13

Avioliitto – Yhteiselämän lopettaminen

Aviopuolisot olivat vuodesta 2003 vuoteen 2014 saakka asuneet keskimäärin huhti- ja toukokuun vaihteeseen Suomessa pinta-alaltaan noin 60 neliömetrin asuinrakennuksessa, joka soveltui vakituiseen asumiseen. Muun ajan vuodesta he olivat asuneet Espanjassa, missä heillä oli yhteisenä kotina omakotitalo. Toinen puoliso vaati yhteiselämän lopettamista koskevassa hakemuksessaan sen vahvistamista, että hän saa jäädä asumaan mainittuun kiinteistöllä sijaitsevaan asuinrakennukseen.

Korkeimman oikeuden päätöksestä ilmenevillä perusteilla asuinrakennus katsottiin avioliittolain 24 §:n 1 momentissa tarkoitetuksi puolisoitten yhteiseksi kodiksi.

AL 24 § 1 mom

KKO:2017:14

Kanne – Kanteen ennen aikaisuus – Rakennusurakka – Sopimus – Sopimuksen tulkinta

Tilaajan ja urakoitsijan välisessä purku-urakkasopimuksessa oli noudatettu Rakennusurakan yleisiä sopimusehtoja YSE 1998. Urakoitsija oli vaatinut kanteessaan, että tilaaja veloitetaan suorittamaan urakkasopimuksen perustuvia saatavia. Hovioikeus oli hylännyt kanteen ennen aikaisena, koska se oli pantu vireille ennen kuin urakasta oli tehty YSE 1998 -ehtojen mukainen taloudellinen loppuselvitys. Korkeimman oikeuden ratkaisusta ilmenevillä perusteilla katsottiin, ettei kanne ollut ennen aikainen. (Ään.)

KKO:2017:15

Vahingonkorvaus – Korvausvastuun peruste

Ammattiliiton hallitus oli päättänyt tutkia työntekijöiden irtisanomiseen johtaneet yhteistoimintaneuvottelut ja riitauttaa asian, jos menettely todettaisiin lainvastaiseksi. Päätöksestä julkaistiin liiton kotisivuilla tiedote, jossa todettiin lisäksi, että käytännössä tämä merkitsisi työnantajan haastamista oikeuteen. Ammattiliitto ei nostanut kannetta.

Työtuomioistuimen tuomitsi samoja yhteistoimintamenettelyjä koskevan kanteen perusteella toisen ammattiliiton jäsenille hyvitystä yhteistoimintalain vastaisen menettelyn johdosta.

Korkein oikeus katsoi, että irtisanotuilla työntekijöillä oli ammattiliitolta saamiensa tietojen perusteella ollut perusteltu aihe luottaa siihen, että liitto valvoo heidän etujaan ilmoittamallaan, ammattiyhdistyksille yleisesti kuuluvalla tavalla. Näin syntynyt toimintavollisuus voitiin rinnastaa asiamiehen velvoitteisiin tämän hoitaessa toisten asioita toimeksiantosopimuksen nojalla. Ammattiliiton vahingonkorvausvastuu työntekijöille määräytyi sopimus oikeudellisten periaatteiden mukaisesti.

KKO:2017:16

Työsopimus – Luottamusmies – Työsopimuksen päättäminen

J työskenteli peltiseppänä K Oy:ssä, jossa työntekijöillä ei ollut ollut luottamusmiestä. J kysyi kolme lukuun ottamatta kaikilta ammattiosastoon kuuluvilta työntekijöiltä, kannattavatko ja haluavatko he J:n valintaa luottamusmieheksi. Kun kannatusta oli, J toimitti 27.11.2012 työnantajalle itse täyttämänsä ilmoituksen luottamusmiesvalinnasta. Kun työnantaja vaati J:tä järjestämään ammattiliiton vaaliohjeiden mukaisen ehdokasasettelukokouksen, J keräsi neljästätoista työntekijästä yhdentoista allekirjoitukset valintaa koskevaan asiakirjaan. Ammattiosasto hyväksyi J:n valinnan luottamusmieheksi kokouksessaan 5.12.2012.

K Oy irtisanoi J:n työsopimuksen 30.11.2012 tämän henkilöön liittyvästä syystä.

Korkein oikeus katsoi, että luottamusmiehen valinnassa oli ta-

pahtunut virhe, joka oli saattanut loukata joidenkin työntekijöiden oikeuksia. Koska työnantajalle oli ilmoitettu J:n valinnasta luottamusmieheksi ja koska ammattiosasto oli valinnan sittemmin hyväksynyt, tuli työnantajan noudattaa J:n irtisanomismenettelyssä työsopimuslain 7 luvun 10 §:n 1 momentin säännöstä valintamenettelyssä tapahtuneesta virheestä huolimatta.

TSL 7 luku 10 § 1 mom

➔ KORKEIN HALLINTO-OIKEUS

Yleishallintoasiat

KHO:2017:22

Päästökauppalaki – Päästökauppadiirektiivi – Komission päätökset 2013/448/EU ja 2011/278/EU – Päätösten pätemättömyys – Päästöoikeuksien jakaminen maksutta – Monialainen korjauskerroin – Päästökatto – Laitoskäsite – Hiilivuototoimiala – Unionin tuomioistuimen ennakkoratkaisu – Tuomion vaikutusten ajallinen rajaaminen

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli ratkaistavana kysymys siitä, oliko työ- ja elinkeinoministeriön päätös laitoskohtaisten maksutta jaettavien päästöoikeuksien määristä päästökauppaudelle 2013–2020 päästökauppalain ja päästökauppadiirektiivin vastainen. Valituksissa oli katsottu, että työ- ja elinkeinoministeriön soveltamat komission päätökset olivat pätemättömiä. Ministeriö ei sen vuoksi olisi saanut soveltaa komission päätöstä 2013/448/EU siten, että valittajien laitoksiin sovellettiin komission päätöksen mukaista monialaista korjauskerrointa. Valittajien mielestä komission päätös oli annettu virheellisessä menettelyssä ja virheitä oli tehty myös teollisuuden päästökaton määrittelyssä, teollisuuden jätkeasujen huomioon ottamisessa sekä laitospäätöksen tulkinnassa. Komission päätöksen mukaista monialaista korjauskerrointa ei olisi lainkaan saanut soveltaa hiilivuototoimialaan.

Unionin tuomioistuimen korkeimman hallinto-oikeuden ennakkoratkaisupyynnön johdosta antaman tuomion (asia C-506/14) mukaan komission päätöksen 2013/448/EU 4 artikla ja liite II, joissa oli määritelty monialainen korjauskerroin, olivat pätemättömät. Muutoin esitettyjen kysymysten tarkastelussa ei ollut ilmennyt seikkoja, jotka olisivat vaikuttaneet kysymyksissä tarkoitettujen toisen komission päätöksen 2011/278/EU pätevyyyteen. Unionin tuomioistuin oli rajannut pätemättömäksi julistamisen vaikutukset niin, että ne alkavat vasta 10 kuukauden kuluttua 28.4.2016 annetun tuomion Borealis Polyolefine ym. (yhdistetyt asiat C-191/14 ym.) julistamispäivästä, jotta Euroopan komissio voi toteuttaa tarvittavat toimenpiteet, ja toisaalta niin, ettei pätemättömäksi todettujen säännösten perusteella tämän ajanjakson päättymiseen saakka toteutettuja toimenpiteitä voida kyseenalaistaa.

Saatuun unionin tuomioistuimelta vastauksen ennakkoratkaisupyynnön korkein hallinto-oikeus hylkäsi työ- ja elinkeinoministeriön päätöksestä tehdyt valitukset. Kun otettiin huomioon unionin tuomioistuimen tuomio, sen vaikutusten ajallinen rajaaminen, ja se, että työ- ja elinkeinoministeriön oli tullut valituksena laista päätöstä tehdessään päästökauppalaain 21 §:n 3 momentin 3 kohdan ja 25 §:n 1 momentin mukaisesti soveltaa komission päätöksessä tarkoitettua monialaista korjauskerrointa, sekä yhtiöiden esittämät valitusperusteet, työ- ja elinkeinoministeriön päätös ei ollut hallintolainkäyttölain 7 §:n 1 momentissa tarkoitettu tavoin lainvastainen. Valituksissa ei ollut esitetty mitään perusteita, joiden vuoksi ministeriön päätöstä olisi tullut pitää lainvastaisena.

Päästökauppalaiki 2 § 1 momentti 2, 5 ja 26 kohta, 6 § 1 momentti 20 kohta, 18–21, 24 ja 25 §
Hallintolainkäyttölaki 7 § (586/1996) 1 momentti
Kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta yhteisössä ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi

2003/87/EY, sellaisena kuin se on muutettuna kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kauppaa koskevan yhteisön järjestelmän parantamiseksi ja laajentamiseksi annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivillä 2009/29/EY (päästökauppadirektiivi) 3 artikla ja u alakohta, 9 artikla ensimmäinen alakohta, 9 artikla 1 kohta, 10a artikla 1, 2, 4, 5 ja 12 kohta ja 23 artikla 3 kohta
Komission päätös 2011/278/EU päästöoikeuksien yhdenmukaistettua maksutta tapahtuvaa jakoa koskevien unionin laajuisten siirtymäsäännösten vahvistamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan mukaisesti
Komission päätös 2013/448/EU Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 11 artiklan 3 kohdan mukaisista kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä päästöoikeuksien jakamiseksi maksutta siirtymäaikana
Komission päätös 2017/126/EU päätöksen 2013/448/EU muuttamisesta siltä osin kuin kyse on yhtenäisen monialaisen korjauskerroimen vahvistamisesta Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2003/87/EY 10 a artiklan mukaisesti
Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-506/14 Yara Suomi Oy ym. (ECLI:EU:C:2016:799)
Ks. KHO 2014:163

KHO:2017:23

Ahvenanmaan tieliikennelaki – Asetuksenantovaltuus – Koululaiskuljetus – Kolmipistevyötä koskeva vaatimus – Vaatimuksen tekninen luonne – Asetuksen notifiointi Euroopan komissiolle

Ahvenanmaan hallintotuomioistuin oli kumonnut Ahvenanmaan moottoriajoneuvotoimiston päätöksen sen nojalla, että päätöksen antamisen perusteena ollut maakunta-asetusta ei ollut voitu soveltaa asetuslainsäätelyä koskevan sääntelyn Suomen perustuslain ja Ahvenanmaan itsehallintolain vastaisuuden vuoksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että Ahvenanmaan tieliikennelain 63 §:ssä säädetty asetuslainsäätely oli riittävän täsmällinen ja tarkkarajainen. Ahvenanmaan maakunnan hallitus oli voinut sää-

tää maakunta-asetuksella koululaiskuljetuksissa käytettäville ajoneuvoille asetettavan vaatimuksen, jonka mukaan näiden ajoneuvojen kaikilla istuimilla tuli olla kolmipistevyöt. Kun arvioinnissa otettiin huomioon myös eduskunnan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö, vaatimusta koskevien säännösten ei katsottu muun muassa teknisen luonteensa johdosta koskevan yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita tai muita asioita, jotka perustuslain tai Ahvenanmaan itsehallintolain mukaan muuten kuuluvat lain alaan perustuslain 80 §:n 1 momentissa ja Ahvenanmaan itsehallintolain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Näin ollen Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen ei olisi tullut jättää koululaiskuljetuksista annetun maakunta-asetuksen säännöksiä soveltamatta sillä perusteella, että asetuslainsäätely olisi ollut riittämätön.

Koululaiskuljetuksia koskevalla maakunta-asetuksella oli Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY 10 artiklan 1 kohdan mukaisesti pantu täytäntöön komission direktiivin 2000/3/EY mukaiset sitovat unionin säännöt. Maakunta-asetusta ei tullut korkeimmassa hallinto-oikeudessa kysymyksessä olevilta osin jättää soveltamatta sillä perusteella, että sitä ei ollut notifioitu Euroopan komissiolle, eikä komission direktiivi 98/34/EY estänyt maakunta-asetuksen soveltamista asiassa, joka koski 1.9.2003 käyttöön otettua henkilöautoa.

Korkein hallinto-oikeus kumosi Ahvenanmaan hallintotuomioistuimen päätöksen, hylkäsi hallintotuomioistuimelle tehdyn valituksen ja saattoi kysymyksessä olleelta katsastuskaudelta voimaan Ahvenanmaan moottoriajoneuvotoimiston päätöksen, jossa koululaiskuljetuksia koskevaa maakunta-asetusta oli sovellettu.

Suomen perustuslaki 80 § 1 momentti
Ahvenanmaan itsehallintolaki 18 § 21 ja 22 kohta sekä 21 § 1 momentti
Vägtrafiklagen (ÅFS 1983:27) för landskapet Åland 63 §
Landskapsförordningen (ÅFS 2008:140) om skolskjutsning
Komission direktiivi 2000/3/EY moottoriajoneuvojen turvavöitä ja turvajärjestelmiä koskevan neu-

voston direktiivin 77/541/ETY mukauttamisesta tekniikan kehitykseen
Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 98/34/EY teknisiä standardeja ja määräyksiä koskevien tietojen toimittamisesta noudatettavasta menettelystä

KHO:2017:24

Ympäristönsuojelulaki – Ympäristölupa – Lupamääräys – Vakuus – Kaivostoiminta – Kaivannaisjäte – Jälkihoito – Arvonlisävero

Aluehallintoviraston päätöksen lupamääräyksessä 82 kaivostoimintaa harjoittava A Oy luvansaajana oli ympäristönsuojelulain 43 a §:n nojalla veloitettu asettamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (ELY-keskus) kaivannaisjätteen jätealuetta koskeva päätöksessä yksilöity vakuus jätehuollon varmistamiseksi. Aluehallintovirasto oli hyväksynyt luvansaajan kaivannaisjätteen jätehuolto suunnitelmassa esitetyt laskentaperusteet jäte- ja varastoalueiden sulkeamisen ja jälkihoitovaiheen aikana muodostuvan suotoveden käsittelyn varmistamiseksi asetetulle vakuudelle. Hakemuksessa vakuuden perusteena olleet sulkemisen ja jälkihoitovaiheen neliömetrihinnat oli esitetty verottomina. Päätöksessään aluehallintovirasto oli korottanut neliömetrikohtaisia yksikköhintoja siten, että niihin oli lisätty arvonlisävero (24 prosenttia).

Asiassa oli yhtiön valituksesta ratkaistavana, oliko aluehallintovirasto voinut sisällyttää vakuusmääriin arvonlisäveron osuuden. Sovellettavana olleissa ympäristönsuojelulain säännöksissä tai niiden esitöissä ei ollut otettu kantaa arvonlisäveroa koskevaan kysymykseen. Korkein hallinto-oikeus totesi, että kysymys oli avoimesta tulkintatilanteesta, jota ratkaistaessa oli otettava huomioon vakuusjärjestelmän ja arvonlisäverojärjestelmän erilaiset tavoitteet. Vakuusjärjestelyn tarkoitus huomioon ottaen lähtökohtana vakuuden määrää ratkaistaessa oli varautuminen vastaaviin kustannuksiin kuin veloitteen hoitamisesta aiheutuisi toiminnanharjoittajalle. Ympäristönsuojelulakiin perustuva vakuus on riittävä vain, jos vakuussummasta voidaan kaikissa tapauksissa maksaa laiminlyötyjen jälkihoitotoimien suorittamisesta syntyvä

ulkopuolisen yrittäjän arvonlisäverollinen lasku. Vakuus on ELY-keskuksen budjettirahoituksesta erillinen erä, joka on tarkoitettu käytettäväksi laissa ja luvassa määrättyihin jälkihoitotoimiin. Toimenpiteiden suorittamisesta aiheutuvat kustannukset, mukaan lukien arvonlisävero, on voitava kokonaan kattaa vakuudella. Vakuus ja sen käyttämisestä syntyvät laskut eivät kuulu ELY-keskuksen kirjanpitoon, eikä voida edellyttää, että ELY-keskus muista valtion varoista maksaisi laskuun sisältyvän arvonlisäveron osuuden siitä huolimatta, että vero myöhemmin tilitetään takaisin valtiolle. Hallinto-oikeuden päätöksen lopputulos, jolla A Oy:n valitus aluehallintoviraston päätöksestä oli hylätty, pysytettiin.

Äänestys 5–2.

Ympäristönsuojelulaki (86/2000) 43 a § (647/2011) ja 43 b § 1 momentti
Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta
Ks. nyttemmin ympäristönsuojelulaki (527/2014) 59–61 §

KHO:2017:26

Hyödyllisyysmallioikeus – Keksinnöllisyys – Ongelma-ratkaisumenetelmä – Selvä ero – Tekniikan taso – Alan ammattilainen – Keksinnöllinen oivallus – Yleistiedot – Ikkunarakenne

Ikkunarakenteen hyödyllisyysmallioikeuden mitättömäksi julistamista koskevassa asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistavana, voidaanko hyödyllisyysmallin keksinnöllisyyttä arvioida soveltamalla Euroopan patenttiovirastossa patentin keksinnöllisyyden arvioimiseksi kehitettyä ongelma-ratkaisumenetelmää.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei hyödyllisyysmalliasioissa saman keksinnöllisyyskynnyksen soveltaminen kuin patenttiasioissa ollut Suomessa mahdollista. Koska ongelma-ratkaisumenetelmä vastasi kysymykseen, täyttääkö keksintö patentoitavalta ratkaisulta edellyttävät kriteerit, hyödyllisyysmallirekisteröintiä ei voitu mitätöidä sillä perusteella, ettei sen kohteena oleva keksintö ollut tämän menetelmän mukaisesti arviointuna keksinnöllinen. Keksintö saattoi silloinkin, kun alan ammat-

tilainen päätyisi hyödyllisyysmallin mukaiseen ratkaisuun eteneväällä tunnetusta tekniikasta ilman patenttilaissa tarkoitettua keksinnöllistä oivallusta, erota tunnetusta tekniikasta hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 2 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Näin olisi, jos se esimerkiksi eroaisi lähintä tunnettua tekniikkaa edustavassa julkaisussa kuvatusta ratkaisusta sellaisten elementtien osalta, jotka eivät olleet itsessään triviaaleja. Toisaalta tavanomaisena tuotekehittelynä ilmenevää alan yleistiedon soveltamista tunnetun tekniikan tasoon ei voitu pitää riittävänä hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain mukaisen keksinnöllisyyden tason saavuttamiseksi.

Patentti- ja rekisterihallitus ja markkinaoikeus olivat katsoneet, että hyödyllisyysmallin mukainen ikkunarakenne ei täyttänyt hyödyllisyysmallioikeudesta annetun lain 2 §:n 1 momentissa säädettyä selvän eron vaatimusta. Korkein hallinto-oikeus ei muuttanut markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta.

Laki hyödyllisyysmallioikeudesta 2 § 1 momentti, 19 § 1 momentti ja 21 § 1 momentti
HE 232/1990 vp ja HE 56/2008 vp

KHO:2017:27

Maksutalletus – Valitusoikeus – Kuuleminen – Maksutalletuksen edellytykset – Aluehallintovirasto

Yhtiö oli aluehallintovirastoon toimittamassaan ilmoituksessa pyytänyt saada maksutalletuslain nojalla tallettaa aluehallintovirastoon kaupungille suoritettavan, käräjäoikeuden tuomiolla ensisijaisesti yhtiön maksettavaksi tuomitun korvauksen, koska korvauksen saajana oleva kaupunki oli kieltäytynyt vastaanottamasta suoritusta. Aluehallintovirasto oli päätöksellään hyväksynyt talletuksen. Hallinto-oikeus jätti kaupungin valituksen tutkimatta.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ensinnä ratkaistavana, oliko kaupungilla oikeus valittaa aluehallintoviraston päätöksestä.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että aluehallintoviraston maksutalletusasiassa tekemä päätös vai-

kutti kaupungin etuun tai oikeuteen hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla. Aluehallintovirasto tutki talletusasiaa ratkaistessaan, oliko saatava maksutalletuslain mukainen, oliko velkoja kieltäytynyt maksutalletuslaissa tarkoitettulla tavalla ottamasta vastaan suoritusta ja oliko ilmoituksessa aluehallintovirastolle mainittu maksutalletuslain mukaisesti syy, johon vaatimus maksuvelvollisuuden täyttymisestä tallettamalla perustui. Kaupungilla ei ollut mahdollisuutta saattaa hallintoviranomaisen päätöstä talletuksen tekemisen edellytyksistä ratkaistavaksi missään muussa oikeudenkäynnissä. Korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja otti asian välittömästi ratkaistavakseen.

Asiassa oli myös ratkaistavana, oliko aluehallintoviraston tullut kuulla kaupunkia ennen talletuksen vastaanottamista. Korkein hallinto-oikeus totesi, että asiassa ei ollut esitetty selvitystä siitä, että kaupungin kuuleminen olisi vaarantanut maksutalletusta koskevan päätöksen tarkoituksen toteutumisen. Maksutalletuslain 2 §:n 2 momentin mukainen suoritusvelvollisen velvollisuus ilmoittaa talletuksesta talletuksen tekemisen jälkeen ei myöskään korvannut viranomaisen hallintolakiin perustuvaa etukäteistä kuulemisvelvollisuutta. Aluehallintoviraston olisi näin ollen tullut kuulla kaupunkia ennen maksutalletusasiaa koskevan päätöksen tekemistä. Koska kaupunki oli voinut oikeudenkäynnin kuluessa esittää käsityksensä asiasta, aluehallintoviraston päätöstä ei kumottu kuulemisvirheen perusteella.

Korkein hallinto-oikeus katsoi muutoin, että maksutalletuslain mukaiset edellytykset talletuksen tekemiselle olivat täyttyneet ja että aluehallintoviraston oli siten tullut hyväksyä yhtiön ilmoituksen mukainen talletus. Korkein hallinto-oikeus hylkäsi kaupungin valituksen, ja aluehallintoviraston päätös jäi näin ollen voimaan.

Äänestys 3–2.

Hallintolainkäyttölaki 6 § 1 momentti

Laki rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapauttamiseksi muusta maksuvelvollisuudesta

desta 1 § 1 momentti, 2 § 1 ja 2 momentti, 5 § 2 momentti, 6 § 1 momentti
Laki aluehallintovirastoista 23 § 1 momentti
Hallintolaki 11 § 1 momentti sekä 34 § 1 ja 2 momentti

KHO:2017:28

Kunnallisvalitus – Kaupungin-hallituksen valitus oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta päätöksestä – Kaupunginhallituksen valitusoikeus

S:n kaupungin sivistyslautakunta muutti kuntalaissa (356/1995) tarkoitettua oikaisuvaatimuksen johdosta rehtorin päätöstä tuntiopettajan määräaikaiseen virkasuhteeseen nimittämisestä pidentämällä virkasuhteen kesto. S:n kaupunginhallitus haki kunnallisvalituksen muutosta oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen. Hallinto-oikeus jätti valituksen tutkimatta sillä perusteella, että S:n kaupunginhallituksella ei ollut kuntalain eikä myöskään hallintolainkäyttölain 6 §:n 2 momentin perusteella valitusoikeutta asiassa.

Korkein hallinto-oikeus pysytti hallinto-oikeuden päätöksen lopputuloksen. Hallintolainkäyttölain 8 §:n 1 momentti huomioon ottaen kysymys kaupunginhallituksen valitusoikeudesta tuli ratkaista vain kuntalain säännöksiä soveltaen. Kuntalaissa ei ollut säädetty kunnan viranomaisen saman kunnan toisen viranomaisen päätökseen kohdistamasta oikaisuvaatimus- ja valitusoikeudesta. Oikeuskirjallisuuden mukaan kunnan- tai kaupunginhallituksella ei ollut oikeutta tehdä kuntalain mukaista oikaisuvaatimusta tai kunnallisvalitusta. Kuntalain järjestelmässä kaupunginhallituksen mahdollisuudet vaikuttaa kaupungin toisen viranomaisen päätökseen tekoon perustuivat muutoksenhaun sijasta otto-oikeuden käyttämiseen ennen kuin asiassa tehtiin valituskelpoinen päätös. Mainitussa asiassa kaupunginhallitus ei ollut käyttänyt otto-oikeuttaan.

Kuntalaki (365/1995) 92 § 1 ja 3 momentti, 100 § (844/1996)
Hallintolainkäyttölaki (586/1996) 8 § 1 momentti
Kirjallisuus: Harjula – Prättälä, Kuntalaki – tausta ja tulkinnat (8. uudistettu painos, 2012, s. 768)

KHO:2017:29

Arvonlisävero – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Terveyden- ja sairaanhoitopalvelu – Apuhoitaja – Jalkojenhoito – Lääkärin lähete – Unionin oikeus

A oli vuonna 1987 suorittamansa tutkinnon perusteella merkitty Valviran ylläpitämään terveydenhuollon ammattihenkilöiden Terhikki-rekisteriin nimikkeellä apuhoitaja. A oli vuonna 2008 suorittanut sosiaali- ja terveydenhuollon oppilaitoksessa lisäkoulutuksena jalkojenhoitajan ammattitutkinnon. Valvira ei merkinnyt ammatillisena lisätutkintona suorittettua jalkojenhoitajatutkintoa Terhikki-rekisteriin. A suoritti jalkojenhoitopalveluja yksityisenä ammatinharjoittajana asiakkanaan muun muassa diabeetikkoja, reuma-sairaita, Parkinsonin tautia ja MS-tautia sairastavia ja halvaantuneita henkilöitä, sairaalan toimeksiantonosta leikkaukseen valmistautuvia potilaita sekä henkilöitä, joille A antoi jalkojen hyvinvointia edistävää ja sairauksia ennaltaehkäisevää hoitoa. A ei suorittanut kosmeettista jalkojenhoitoa.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin hallinto-oikeus, että A:n antama jalkojenhoito oli arvonlisäverolain 34 §:ssä ja 35 §:ssä tarkoitettua terveyden- ja sairaanhoitopalvelua myös silloin, kun hoito ei perustunut asiakkaan saamaan lääkärin määräykseen tai läheteeseen. Kun otettiin huomioon se, että Opetushallituksen antaman lausunnon mukaan jalkojenhoidon ammattitutkinnon suorittaneen apuhoitajan, taustakoulutuksen omaavan henkilön osaaminen oli rinnastettavissa lain nojalla rekisteröityyn eli Terhikki-rekisteriin merkityn lähihoitajan jalkojenhoidon osaamisalan suorittaneen henkilön osaamiseen, A:n asettaminen verotuksellisesti eri asemaan lain nojalla rekisteröityihin jalkojenhoitopalveluja suorittaviin henkilöihin nähden oli unionin oikeuden vastaista.

Verohallinnon ennakkoratkaisu ajalle 16.4.2015–31.12.2016.
Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 34 § 1 momentti ja 35 §
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 132 artikla 1 kohta

c alakohta
Laki terveydenhuollon ammatti-
henkilöistä 2 § 1 momentti 2 kohta
Asetus terveydenhuollon ammatti-
henkilöistä 1 §
Unionin tuomioistuimen tuomio
yhdistetyssä asiassa C-443/04 ja C-
444/04, Solleveld

KHO:2017:30

Hallintoriita – Eläkemenoperus- teinen maksu – Ammatillinen koulutus – Ammatillisen koulu- tuksen rahoitus – Perusteeton etu – Vanhentuminen

Oulaisten kaupunki oli vuosiin
2000 ja 2001 asti toiminut ammatil-
listen oppilaitosten ylläpitäjänä.
Oppilaitokset olivat sopimusjärjes-
telyin päätyneet vuoden 2012 alus-
ta Jokilaaksojen koulutuskuntayh-
tymälle. Oulaisten kaupunki oli
maksanut Kevalle tämän siltä las-
kuttamia eläkemenoperusteisia
maksuja, jotka oli määrätty sellais-
ten maksussa olleiden eläkkeiden
perusteella, jotka olivat karttuneet
oppilaitosten palveluksessa Ou-
laisten kaupungin ollessa niiden
ylläpitäjänä. Vuodesta 2005 alkaen
eläkemenoperusteisista maksuista
oli esitettävissä Kevan laskelmat,
joista ilmeni yksityiskohtaisesti,
minkä palvelussuhteiden perus-
teella maksua oli määrätty.

Oulaisten kaupunki vaati vuon-
na 2012 Jokilaaksojen koulutus-
kuntayhtymän velvoittamista kor-
vaamaan kaupungille sille näistä
eläkemenoperusteisista maksuista
aiheutuneet kustannukset vuodes-
ta 2005 lukien. Hallinto-oikeus oli
tutkinut vaatimuksen hallintoriita-
asiana ja hylännyt sen.

Korkein hallinto-oikeus katsoi
asiassa saadun selvityksen perus-
teella, että koulutuskuntayhtymä
oli saanut laskennallisen lakisää-
teisen rahoituksen myös niihin elä-
kemenoperusteisiin maksuihin,
jotka Oulaisten kaupunki oli oppi-
laitosten aikaisempina ylläpitäjä-
nä maksanut, ja että koulutuskun-
tayhtymä näin oli saanut perustee-
tonta etua Oulaisten kaupungin
kustannuksella.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että asiassa, jossa oli kysymys jul-
kisen rahoituksen oikeasta koh-
dentumisesta julkisyhteisöjen vä-
lillä, lähtökohtana voitiin pitää vel-
vollisuutta perusteettoman edun
palauttamiseen. Korkein hallinto-
oikeus katsoi kuitenkin, että Ou-

laisten kaupungin vaatimus perus-
teettoman edun palauttamisesta
oli asiaan sovellettavan velan van-
hentumisesta annetun lain nojalla
vanhentunut siltä osin kuin kau-
punki oli esittänyt vaatimuksensa
Jokilaaksojen koulutuskuntayhty-
mälle yli kolmen vuoden kuluttua
Kevalle suorittamiensa maksujen
ajankohdasta. Korkein hallinto-
oikeus velvoitti Jokilaaksojen kou-
lutuskuntayhtymän korvaamaan
Oulaisten kaupungille sen maini-
tun ajankohdan jälkeen Kevalle
maksamat eläkemenoperusteiset
maksut.

Äänestys 4–1.

Kunnallinen eläkelaki 131 § 1 mo-
mentti
Laki velan vanhentumisesta 4 §, 7 §
1 momentti 4 kohta

KHO:2017:31

Maankäyttö- ja rakentaminen – Asemakaava – Täydennysraken- taminen – Maanomistajien yhdenvertainen kohtelu – Selvi- tysten riittävyys – Kaavamerkin- nät – Rakennusoikeus

Asemakaavan muutoksella yleis-
ten rakennusten korttelialueen
(ALY) tontti oli osoitettu kytketty-
jen pientalojen korttelialueeksi
(AP-12). Kaavamuutoksella kortte-
lialueen rakennusoikeus vastaisi
kaava-asiakirjojen mukaan tontti-
tehokkuutta $e=0.77$ ja merkitsisi ra-
kennusoikeuden lisääntymistä lä-
hes kaksinkertaiseksi voimassa
olevaan kaavaan verrattuna. Ra-
kennusoikeuden määrää ei kuiten-
kaan ollut merkitty asemakaavaan
eikä se myöskään yksiselitteisesti
ilmennyt kaavaselostuksen liitte-
nä olevasta rakennustapaohjeesta
(rto-2). Asemakaavan muutoksella
muodostettiin lisäksi kaksi tonttia
käsittävä asuinpienalojen kortteli-
alue (AP), jonka tehokkuusluku oli
 $e=0.35$. Kaava-alue sijaitsi väljästi
rakennetulla alueella, jossa raken-
nusoikeuden määrä yleisesti vaih-
teli välillä $e=0.35-0.4$.

Korkein hallinto-oikeus katsoi,
että tällaisen suppea-alaisen ase-
makaavan muutoksen yhteydessä
oli sinänsä mahdollista osoittaa
ympäroivään rakentamiseen näh-
den tehokkaampaa rakentamista,
mikäli tämän tehokkaamman ra-
kentamisen vaikutuksia oli selvi-
tetty riittävän laaja-alaisesti ja sille
oli maankäytölliset perusteet.

Puheena olevalla alueella oli
useita pinta-alaltaan kaavamuu-
toksen kohteena olevaa ALY-kort-
telialueen tonttia vastaavia tontte-
ja, jotka sijaitsivat voimassa ole-
vassa asemakaavassa osoitetuilla
asuinpienalojen korttelialueilla.
Koska asemakaavan muutosta var-
ten laaditut selvitykset koskivat
vain kaavamuutosalueella tapah-
tuvan rakentamisen aiheuttamia
vaikutuksia lähiympäristöön,
asiassa ei ollut mahdollista varmis-
tua siitä, että muilla alueen kortte-
lialueilla olisi myöhemmin mah-
dollista sallia vastaava rakentamis-
tehokkuus siten, että kokonaisase-
makaava täyttäisi vaatimuksen
maanomistajien yhdenvertaisesta
kohtelusta. Kun tässä tilanteessa
otettiin huomioon kyseessä oleval-
la pienialaisella asemakaavan
muutoksella sallittava rakentami-
sen määrän merkittävä lisäys yh-
dellä korttelialueella, olisi vastaa-
van rakentamisen määrän, etenkin
kun se ei yksiselitteisesti ilmennyt
asemakaavasta, osoittamisen mah-
dollisuudet ja vaikutukset tulleet
selvittää kaavamuutosta laaditta-
essa laajemmin.

Asemakaavan muutosta varten
laadittujen selvitysten perusteella
ei näin ollen ollut mahdollista arvi-
oida, täyttikö asemakaava maan-
käyttö- ja rakennuslain 54 §:ssä tar-
koitetut kaavan sisältövaatimukset
tai perustuslain 6 §:n vaatimuksen
maanomistajien yhdenvertaisesta
kohtelusta.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 §,
54 § ja 55 §

Ks. myös KHO 2014:54

KHO:2017:32

Julkinen hankinta – Julkisia hankintoja koskevan sopimuk- sen määritelmä – Kilpailuttamis- velvoite – Horisontaalinen yhteistyö – SEUT 49 ja SEUT 56 artiklan mukainen avoimuus- periaate ja yhdenvertaisen koh- telun periaate – Markkinaoikeu- den toimivalta – Ensihoitopal- velu

Pohjois-Pohjanmaan Sairaanhoido-
piirin kuntayhtymä oli tehnyt alu-
eensa pelastuslaitosten kanssa yh-
teistoimintasopimukset ensihoito-
palvelun toteuttamisesta ilman
hankintalain mukaista kilpailutus-
ta. Asiassa oli korkeimmassa hal-
linto-oikeudessa ratkaistavana,

onko ensihoitopalvelujen toteuttamista koskevissa yhteistoimintasopimuksissa kysymys hankintalaisa tarkoitetuista hankintasopimuksista, ja mikäli näin on, onko sairaanhoitopiiri voinut tehdä yhteistoimintasopimukset hankintalain mukaista kilpailuttamismenetelyä noudattamatta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, kuten markkinaoikeus, että yhteistoimintasopimukset täyttivät hankintalaisa tarkoitettua palveluhankintasopimuksen määritelmän. Yhteistoimintasopimukset kuuluivat siten lähtökohtaisesti hankintalain soveltamisalaan.

Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin, toisin kuin markkinaoikeus, että unionin oikeudesta ei johtunut kilpailuttamisvelvollisuutta kysymyksessä olevia ensihoitopalveluja järjestettäessä eikä asiassa siksi tullut arvioitavaksi horisontaalista yhteistyötä koskevien edellytysten täytyminen. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 49 ja SEUT 56 artiklan avoimuusperiaatteesta ja yhdenvertaista kohtelua koskevasta periaatteesta ei myöskään johtunut estettä yhteistoimintasopimusten tekemiselle. Kansallisen oikeuden kannalta yhteistoimintasopimukset jäivät terveydenhuoltolain ensihoitopalveluiden järjestämistä koskevan erityissääntelyn nojalla hankintalain mukaisen kilpailuttamisvelvollisuuden ulkopuolelle eivätkä ne siten kuuluneet hankintalain soveltamisalaan. Markkinaoikeuden oli näin ollen tullut jättää valitukset tutkimatta.

Laki julkisista hankinnoista (348/2007, myöhemmine muutoksineen) 1 § 1 momentti ja 3 momentti 1 kohta, 5 § 1 ja 4 kohta sekä 21 § 1 ja 2 momentti
 Terveydenhuoltolaki (1326/2010) 1 § 1 momentti, 3 § 3 kohta, 39 § 1 momentti (1326/2010) ja 2 momentti, 40 § 1 momentti, 73 § 2 momentti ja 79 § 1 momentti
 Pelastuslaki (379/2011) 27 § 2 momentti ja 3 momentti 1 kohta
 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/18/EY julkisia rakennusurakoita sekä julkisia tavara- ja palveluhankintoja koskevien sopimusten tekomenettelyjen yhteensovittamisesta (hankintadirektiivi) 1 artikla 2 kohta a ja d alakohta sekä 20–22 artikla

Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (SEUT) 49, 56 ja 267 artikla
 Unionin tuomioistuimen tuomiot asia C-15/13, Datenlotsen Informationssysteme (EU:C:2014:303, tuomion 24 kohta), asia C-159/11, Ordine degli Ingegneri della Provincia di Lecce ym. (EU:C:2012:817, tuomion 25, 26, 34 ja 35 kohta), asia C-113/13, Azienda sanitaria locale n. 5 "Spezzino" ym. (EU:C:2014:2440, tuomion 41, 45, 46, 52, 53, 55–57, 59, 61 ja 62 kohta), asia C-50/14, CASTA ym. (EU:C:2016:56, tuomion 38, 56, 57, 59–62, 64 ja 65 kohta), yhdistetyt asiat C-458/14 ja C-67/15, Pro-moimpresa (EU:C:2016:558, tuomion 66 kohta) ja yhdistetyt asiat C-25/14 ja C-26/14, UNIS (EU:C:2015:821, tuomion 39 kohta)

KHO:2017:33

Maankäyttö- ja rakentaminen – Asemakaava – Uusi selvitys – Liito-orava – Tuomioistuimen toimivalta – Valituksen kohde

Asemakaavan ja asemakaavamuutoksen tavoitteena oli osoittaa 64 lomarakennuspaikkaa olemassa oleville lomarakennuksille ja 150 uutta lomarakennuspaikkaa. Kaava-alue oli pinta-alaltaan noin 86 hehtaaria ja sijaitsi Kalajoen hiekkasärkillä siten, että se rajautui luoteessa Perämereen. Asemakaavalla ja asemakaavan muutoksella oli osoitettu loma-asumiseen tai matkailuun uudet korttelit 500–530 sekä loma-asumiseen olemassa olevat korttelit 121–126. Kaavahanketta varten oli tehty inventointeja liito-oravien reviiereistä. Inventoinneissa ei ollut löydetty merkkejä liito-oravan esiintymisestä kaava-alueella.

Valittajat katsoivat, että alueella esiintyvää liito-oravaa ei ollut otettu riittävästi huomioon. Valituksen mukaan rakennuspaikkojen toteuttaminen johtaisi liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen tuhoutumiseen ja heikentämiseen. Valittajat olivat tältä osin vedonneet kaavan hyväksymisen jälkeen tehtyyn uuteen liito-oravaselvitykseen. Valituksen kohde oli rajattu niin, että se koski vain osaa uusista kortteleista.

Arvioitaessa puheena olevan kaavaratkaisun lainmukaisuutta sen suhteen, onko liito-oravan mahdollinen esiintyminen alueella

otettu riittävästi huomioon, on muun ohella otettava kantaa siihen, onko kaava ylipäättään toteutavissa vai estyisikö rakentaminen merkittävilta osin liito-oravan esiintymisen vuoksi. Perusteena sille, että valitusasian yhteydessä ei voisi vedota kaupunginvaltuuston päätöksen jälkeen tehtyyn uuteen liito-oravaselvitykseen, ei näin ollen voi olla yksinomaan se, että asemakaava ja asemakaavan muutos oli hyväksytty siihen nähden ristiriitaisen selvityksen perusteella. Asiassa ei ollut esitetty muutakaan perustetta, jonka nojalla uutta selvitystä ei olisi tullut ottaa huomioon.

Koska muutoksenhaku oli rajattu koskemaan vain osaa uusia kortteleita, kaavaratkaisun lainmukaisuutta oli vastaavasti tarkasteltava vain näiden alueiden osalta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että kiello hävittää ja heikentää liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkoja oli voimassa suoraan lain nojalla ja se tuli sovellettavaksi myönnettäessä alueelle rakennus- tai muita lupia. Uudessa liito-oravaselvityksessä havaittu liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikka sijaitsi uuden korttelialueen reunalla tai mahdollisesti sen ulkopuolella, minkä lisäksi liito-oravan liikkumismahdollisuudet oli kaavassa turvattu korttelialueita ympäröivillä VR-alueilla. Kaavassa osoitettu rakentaminen valituksessa tarkoitettujen uusien korttelialueiden osalta oli siten ennalta arvioiden sijoitettavissa siten, ettei luonnonsuojelulain 49 §:n 1 momentissa säädettyä liito-oravan lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittämisen ja heikentämiskieltoa rikota. Asemakaavaa ei edellä lausuttu huomioon ottaen ollut pidettävä valituksen kohteena olevilta osiltaan lainvastaisena.

Maankäyttö- ja rakennuslaki 9 § (202/2005) ja 54 § 2 momentti
 Luonnonsuojelulaki 49 § 1 mom (553/2004)
 Kuntalaki (365/1995) 90 § (1375/2007)

KHO:2017:34

Arkistotoimi – Arkistolaki – Asiakirjojen pysyvä säilyttäminen – Arkistolaitos – Kansallisarkisto – Toimivalta – Asevelolisten soveltuvuudesta – Puolus-

tusvoimat – Henkilötietolaki – Asevelvollisuuslaki

Arkistolaitos (Kansallisarkisto) oli määrännyt puolustusvoimien peruskoeaineistot pysyvästi säilytettäväksi. Arkistolaitoksen toimivalta tällaisen määräyksen antamiseen perustui arkistolain 8 §:n 3 momenttiin. Aineistojen pysyvää säilyttämistä koskevassa asiassa ei ollut merkitystä asevelvollisuuslain 98 §:n säännöksellä, joka koski tietojen poistamista asevelvollisrekisteristä, eikä silläkään, että pysyvästi säilytettäviin tietoihin sisältyi myös arkaluonteisia tietoja. Koska aineistot olivat tutkimuksellisesti arvokkaita, määräykselle niiden pysyvää säilyttämistä oli lainmukainen peruste.

Arkistolaki 8 §:n 3 momentti
Asevelvollisuuslaki 91, 94 ja 98 §
Henkilötietolaki 12 ja 34 §

KHO:2017:40

Kansalaisuusasia – Selvitysvollisuus – Toimeentulon luotettava selvittäminen – Toimeentulolähde

Maahanmuuttovirasto oli pyytänyt kansalaisuusasiassa hakijalta selvitystä toimeentulostaan ajanjaksoilta, jolloin hänen toimeentulonsa ei ollut perustunut toimeentulotukeen tai muihin toimeentuloa turvaaviin etuuksiin. Hakijan käytössä olleiden rahavarojen alkuperästä saatua selvitystä ei pidetty luotettavana, kun otettiin huomioon hakijan työsuhteeseen ja tilitietoihin liittyneet epävarmuustekijät. Tämän vuoksi hakija ei ollut kansalaisuuslain 13 §:n 1 momentin 5 kohdan edellyttämällä tavalla luotettavasti selvittänyt, miten hän oli saanut toimeentulonsa Maahanmuuttoviraston päätöstä edeltävällä ajanjaksolla.

Kansalaisuuslaki 13 § 1 momentti
5 kohta ja 45 § 1 momentti

KHO:2017:41

Ulkomaalaisasia – Oleskelulupa perhesiteen perusteella – Avioliitto – Maahantulokielto – Lain säännösten kiertäminen

Maahanmuuttovirasto ei ollut myöntänyt A:lle perhesiteen perusteella haettua oleskelulupaa. Maahanmuuttoviraston mukaan oli perusteltua aihetta epäillä, että

A:n tarkoituksena oli maahantuloa koskevien säännösten kiertäminen ulkomaalaislain 36 § 2 momentin tarkoittamalla tavalla.

A oli saapunut Suomeen laittomasti vuonna 2010 tai 2011. A oli hakenut Suomesta kansainvälistä suojelua vuonna 2012 kun poliisi oli ottanut hänet kiinni rikoksesta epäiltyä ja hänen maassa oleskeluaan oli selvitetty. A oli peruuttanut mainitun turvapaikkahakemuksen solmittuaan avioliiton Suomen kansalaisen B:n kanssa. A oli hakenut oleskelulupaa perhesiteen perusteella, mutta avioliiton päädyttyä eroon A:lle ei ollut myönnetty oleskelulupaa. Hänet oli päätetty käännättää kotimaahansa Algeriaan ja määrätty viiden vuoden pituiseen maahantulokieltoon. A oli jatkanut oleskeluaan Suomessa. A solmi uuden avioliiton Suomen kansalaisen C:n kanssa vuonna 2015 ja oli hakenut tällä perusteella oleskelulupaa, josta nyt oli kysymys.

A:n valitettua Maahanmuuttoviraston päätöksestä hallinto-oikeus hylkäsi valituksen. Hallinto-oikeus lausui perusteluina muun ohella, että oleskeluluvan hakemista vuosien laittoman maassa oleskelun jälkeen ja Maahanmuuttoviraston vuonna 2012 määrätyn maahantulokiellon voimassa olon aikana voidaan pitää ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentissa tarkoitettuna maahantulosäännösten kiertämisenä. A oli ilmeisen tarkoituksellisesti pakoillut saamansa päätöksen tiedoksiantoa ja jatkanut laitonta maassa oleskelua yli kolme vuotta. Näissä oloissa sillä, että A:n voitiin katsoa viettävän puolisonsa kanssa sinälään todellista perhe-elämää, ei ollut ulkomaalaislain 36 §:n 2 momentin täyttymisen kannalta ratkaisevaa merkitystä.

Hallinto-oikeus lausui lisäksi, että A:n avioliitto perheenkoajan kanssa oli kestänyt tuoloin vasta vähän yli vuoden ja puoliset olivat asuneet yhdessä syksystä 2014 lukien. A oli oleskellut maassa jo useita vuosia ilman oleskelulupaa ja suurelta osin laittomasti. Kun lisäksi otettiin huomioon, että A:n ja C:n oli avioliiton solmiessaan täytynyt ymmärtää, että perhe-elämän viettäminen Suomessa ei välttämättä ole heille mahdollista, sekä oleskelulupahakemuksen hylkää-

miseen johtanut hakijan menettely, A:n oleskelulupahakemus oli voitu ulkomaalaislain 66 a §:stä huolimatta hylätä.

Korkein hallinto-oikeus yhtyi hallinto-oikeuden asiassa esittämiin perusteluihin. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muutettu.

Ulkomaalaislain 5 §, 36 §:n 1 ja 2 momentti, 66 a §, 146 § 1 momentti, 147 §, 147 a § 1 momentti, 148 § 1 ja 2 momentti ja 150 § 1 momentti
Euroopan ihmisoikeussopimus 3 ja 8 artikla

KHO:2017:42

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Ihmiskauppa – Suojelun tarjoaminen – Oleskeluluvan myöntäminen ihmiskauppan uhrille – Oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä – Haavoittuva asema – Käännättäminen – Nigeria

Asiassa oli Nigerian Kanon osavaltiosta kotoisin olevan A:n omasta ja lastensa puolesta tekemän valituksen johdosta ratkaistava, oliko A:lla, jonka Maahanmuuttovirasto oli katsonut olevan ihmiskaupan uhri, ihmiskaupassa uhriutumisen, uudelleen uhriutumisen vaaran taikka hänet ihmiskauppaan saattaneen henkilön oikeudenloukkausten uhan vuoksi oikeus turvapaikkaan tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Kyse oli kansainvälisen suojelun osalta lisäksi siitä, muodostivatko ebolaviruksen ja Boko Haram -terroristiryhmittymän aiheuttamiksi väitetyt uhat perusteen myöntää A:lle ja hänen lapsilleen turvapaikka tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Asiaa oli myös kyse A:n ja hänen lastensa humanitaarisen suojelun tarpeesta.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että ihmiskaupan uhreiksi joutuneiden naisten voidaan lähtökohteisesti katsoa kuuluvan ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentissa ja 87b §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään. Ihmiskaupan uhrin kansainvälisen suojelun tarvetta harkittaessa oli arvioitava, oliko odotettavissa, että hän saattaisi kotimaahan palatessaan joutua uudelleen ihmiskaupan uhriksi, ja oliko hänellä mahdollisuus saada teho-

kasta ja luonteeltaan pysyvää suojelua kotimaansa viranomaisilta. Valtion suojelun saatavuutta arvioitaessa oli otettava huomioon paitsi valtion halu myös sen kyky suojata ja auttaa ihmiskaupan uhreja. Vaikka uudelleen uhriutumisen vaaraa ei todennäköisesti olisi, oli otettava kuitenkin huomioon, oliko uhriutuminen aiheuttanut uhrille sellaisia vaikeita terveydellisiä seurauksia, joiden vuoksi palauttaminen kotimaahan olisi kohutuutonta hänen kokemustensa vuoksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että ihmiskaupan uhreiksi joutuneille henkilöille Nigeriassa tarjolla olevaa suojelua voitiin ajantasaisena maatietouden perusteella lähikäsitteisesti pitää tehokkaana, pysyvänä ja riittävänä ja että ihmiskaupan uhriksi Euroopassa joutuneiden nigerialaisnaisten ei kotimaahan palatessaan ollut pääsääntöisesti katsottava joutuvan heidät ihmiskauppaan saattaneiden henkilöiden oikeudenloukkausten tai uudelleen uhriksi joutumisen todelliseen vaaraan. Erikseen oli vielä arvioitava, oliko ihmiskaupan uhriksi joutuneella henkilöllä tosiasialliset mahdollisuudet päästä suojelun piiriin kotimaahan palautettaessa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että ihmiskaupan uhrien suojelua ja auttamista koskevat kansainväliset velvoitteet huomioon ottaen täytäntöönpanoviranomaisten on ihmiskaupan uhria kotimaahansa palautettaessa tehtävä yhteistyötä uhrien vastaanottamiseen, suojelemiseen ja avustamiseen toimivaltaitaisten uhrin kotimaan viranomaisten kanssa. Ihmiskaupan uhrin palauttamisen on ensisijaisesti perustuttava vapaaehtoisen paluun järjestelyihin. Ihmiskaupan uhrin kieltäytyessä vapaaehtoisen paluun järjestelystä hänen maasta poistamisensa voidaan kuitenkin toteuttaa myös pakkotoimin. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että ihmiskaupan uhrin maasta poistamista täytäntöönpanossa on huolehdittava asianmukaisesti siitä, että uhri halutessaan pääsee hänen erityistarpeensa ja haavoittuvan asemansa huomioon ottavan auttamisjärjestelmän piiriin.

Korkein hallinto-oikeus otti huomioon ihmiskaupan uhrien auttamista ja suojelemista Nigeriassa koskevan ajantasaisen maatie-

touden sekä A:n henkilökohtaisista olosuhteista kokonaisuudessaan saadun selvityksen ja katsoi, ettei käsillä ollut perusteita myöntää ihmiskaupan uhriksi joutuneelle A:lle turvapaikkaa taikka oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella. Käsillä ei ollut perusteita myöntää A:lle ja hänen lapsilleen turvapaikkaa taikka oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella myöskään ebolaviruksen tai Boko Haram -terroristiryhmittymän aiheuttamaksi väitetyn uhan perusteella. A ja hänen lapsensa eivät olleet toissijaisen tai humanitaarisen suojelun tarpeessa kotialueensa turvallisuustilanne huomioon ottaen.

Ihmiskaupan uhrin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tultua hylätyksi oli erikseen arvioitava, oliko A hakemuksensa perusteisiin liittyvän syyn vuoksi ulkomaalaislain 52a tai 52 §:ssä tarkoitetun oleskeluluvan tarpeessa. Tällöin oli ensin harkittava, täytyivätkö ulkomaalaislain 52a §:ssä säädetyt edellytykset ihmiskaupan uhrille tarkoitetun oleskeluluvan myöntämiseksi. Jos nämä edellytykset eivät täytyneet, seuraavaksi oli arvioitava, oliko ihmiskaupan uhrille kuitenkin myönnettävä oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:ssä tarkoitetusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä.

Ottaen huomioon A:n ja hänen lastensa olosuhteista kokonaisuudessaan saadun selvityksen korkein hallinto-oikeus katsoi, että perusteita ulkomaalaislain 52 a §:n 1 momentissa tarkoitetun oleskeluluvan myöntämiseksi ei ollut ja että A:lle oli voitu jättää myöntämättä oleskelulupa ulkomaalaislain 52 a §:n 2 momentin perusteella. Edellytyksiä oleskeluluvan myöntämiseksi ulkomaalaislain 52 §:ssä tarkoitetusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä ei myöskään ollut käsillä. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että A ja hänen lapsensa oli voitu määrätä käännyttäväksi Nigeriaan.

Suomen perustuslaki 9 § 4 momentti
Euroopan ihmisoikeussopimus 3 ja 4 artikla
Euroopan unionin perusoikeuskirja 5 artikla 3 kohta sekä 18 ja 19 artikla
Kansainvälisen järjestäytyneen ri-

kollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ihmiskauppaa koskeva lisäpöytäkirja (SopS 70–71/2006, Pa-lermon pöytäkirja) 3 artikla a kohta Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (SopS 43–44/2012) 4 artikla a kohta, 14 artikla 1 kohta sekä 16 artikla 2, 5 ja 6 kohta Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomiot 7.1.2010 (Rantsev v. Kypros ja Venäjä), 13.12.2016 (Paposhvili v. Belgia) ja 17.1.2017 (J. ym. v. Itävalta)
Ulkomaalaislaki 52 § 1 momentti, 52 a §, 87 § 1 momentti, 87 b § 1 ja 3 momentti, 88 § 1 momentti, 88 a § (323/2009) 1 momentti, 88 c §, 88 d §, 146 § 1 momentti, 147 § sekä 148 § 2 momentti
Ks. myös KHO 2014:112
KHO 2016:31, KHO 2016:164 ja KHO 2016:166

KHO:2017:43

Ulkomaalaisasia – Kansainvälinen suojelu – Ihmiskauppa – Suojelun tarjoaminen – Oleskeluluvan myöntäminen ihmiskaupan uhrille – Oleskeluluvan myöntäminen yksilöllisestä inhimillisestä syystä – Haavoittuva asema – Nigeria

Asiassa oli Nigerian Edon osavaltion kotoisin olevan A:n omasta ja tyttärensä puolesta tekemän valituksen johdosta ratkaistava, oliko A:lla, jonka Maahanmuuttovirasto oli katsonut olevan ihmiskaupan uhri, ihmiskaupassa uhriutumisen vaaran taikka hänet ihmiskauppaan saattaneen henkilön oikeudenloukkausten uhan vuoksi oikeus turvapaikkaan tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella. Kyse oli kansainvälisen suojelun osalta lisäksi siitä, muodostiko väitetty A:n tyttären ympärileikkauksen uhka perusteen myöntää heille turvapaikka tai oleskelulupa toissijaisen suojelun perusteella.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että ihmiskaupan uhreiksi joutuneiden naisten voidaan lähtökohteisesti katsoa kuuluvan ulkomaalaislain 87 §:n 1 momentissa ja 87b §:n 1 ja 3 momentissa tarkoitettuun tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään. Ihmiskaupan uhrin kansainvälisen suojelun tarvetta harkittaessa oli arvioitava, oliko odo-

tettavissa, että hän saattaisi kotimaahan palatessaan joutua uudelleen ihmiskaupan uhriksi, ja oliko hänellä mahdollisuus saada tehokasta ja luonteeltaan pysyvää suojelua kotimaansa viranomaisilta. Valtion suojelun saatavuutta arvioidessa oli otettava huomioon paitsi valtion halu myös sen kyky suojata ja auttaa ihmiskaupan uhreja. Vaikka uudelleen uhriutumisen vaaraa ei todennäköisesti olisi, oli otettava kuitenkin huomioon, oliko uhriutuminen aiheuttanut uhrille sellaisia vaikeita terveydellisiä seurauksia, joiden vuoksi palauttaminen kotimaahan olisi kohutuotonta hänen kokemustensa vuoksi.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että ihmiskaupan uhreiksi joutuneille henkilöille Nigeriassa tarjolla olevaa suojelua voitiin ajantasaisen maatietouden perusteella läh- tökohtaisesti pitää tehokkaana, pysyvänä ja riittävänä ja että ihmiskaupan uhriksi Euroopassa joutuneiden nigerialaisnaisten ei kotimaahan palatessaan ollut pääsääntöisesti katsottava joutuvan heidät ihmiskauppaan saattaneiden henkilöiden oikeudenloukkausten tai uudelleen uhriksi joutumisen todelliseen vaaraan. Erikseen oli vielä arvioitava, oliko ihmiskaupan uhriksi joutuneella henkilöllä tosiasialliset mahdollisuudet päästä suojelun piiriin kotimaahan palautettaessa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että ihmiskaupan uhrien suojelua ja auttamista koskevat kansainväliset velvoitteet huomioon ottaen täytäntöönpanoviranomaisten on ihmiskaupan uhria kotimaahansa palautettaessa tehtävä yhteistyötä uhrin vastaanottamiseen, suojelemiseen ja avustamiseen toimivaltaisten uhrin kotimaan viranomaisten kanssa. Ihmiskaupan uhrin palauttamisen on ensisijaisesti perustuttava vapaaehtoisen paluun järjestelyihin. Ihmiskaupan uhrin kieltäytyessä vapaaehtoisen paluun järjestelyistä hänen maasta poistamisensa voidaan kuitenkin toteuttaa myös pakkotoimin. Korkein hallinto-oikeus katsoi, että ihmiskaupan uhrin maasta poistamista täytäntöönpannaessa on huolehdittava asianmukaisesti siitä, että uhri halutessaan pääsee hänen erityistarpeensa ja haavoittuvan asemansa huomioon ottavan auttamisjärjestelmän piiriin.

Korkein hallinto-oikeus otti huomioon ihmiskaupan uhrien auttamista ja suojelemista Nigeriassa koskevan ajantasaisen maatietouden sekä A:n henkilökohtaisista olosuhteista kokonaisuudessaan saadun selvityksen ja katsoi, ettei käsillä ollut perusteita myöntää ihmiskaupan uhriksi joutuneelle A:lle turvapaikkaa taikka oleskelulupaa toissijaisen suojelun perusteella. Maatietouden perusteella A:n tytärten ei ollut katsottava olevan kansainvälisen suojelun tarpeessa väitetyä ympärileikkauksen uhan vuoksi.

Ihmiskaupan uhrin kansainvälistä suojelua koskevan hakemuksen tultua hylätyksi oli erikseen arvioitava, oliko A hakemuksensa perusteisiin liittyvän syyn vuoksi ulkomaalaislain 52 a tai 52 §:ssä tarkoitettun oleskeluluvan tarpeessa. Tällöin oli ensin harkittava, täytyivätkö ulkomaalaislain 52a §:ssä säädetyt edellytykset ihmiskaupan uhrille tarkoitettun oleskeluluvan myöntämiseksi. Jos nämä edellytykset eivät täytyneet, seuraavaksi oli arvioitava, oliko ihmiskaupan uhrille kuitenkin myönnettävä oleskelulupa ulkomaalaislain 52 §:ssä tarkoitettusta yksilöllisestä inhimillisestä syystä. Ottaen huomioon A:n ja hänen tyttärensä olosuhteista kokonaisuudessaan saadun selvityksen korkein hallinto-oikeus arvioi oikeaksi, että A:lle myönnetään ulkomaalaislain 52 a §:ssä tarkoitettu oleskelulupa jatkuvana ja että hänen tyttäriinsä lasten etu huomioon ottaen myönnetään oleskelulupa ihmiskaupan uhrin olevan perheeseen perusteella.

Suomen perustuslaki 9 § 4 momentti
Euroopan ihmisoikeussopimus 3 ja 4 artikla
Euroopan unionin perusoikeuskirja 5 artikla 3 kohta sekä 18 ja 19 artikla
Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen ihmiskauppaa koskeva lisäpöytäkirja (SopS 70–71/2006, Pallermon pöytäkirja) 3 artikla a kohta Euroopan neuvoston yleissopimus ihmiskaupan vastaisesta toiminnasta (SopS 43–44/2012) 4 artikla a kohta, 14 artikla 1 kohta sekä 16 artikla 2, 5 ja 6 kohta Euroopan ihmisoikeustuomio-

istuimen tuomiot 7.1.2010 (Rantsev v. Kypros ja Venäjä) ja 17.1.2017 (J. ym. v. Itävalta)
Ulkomaalaislaki 52 § 1 momentti, 52 a §, 87 § 1 momentti, 87b § 1 ja 3 momentti, 88 § 1 momentti, 88c § sekä 88d §
Ks. myös KHO 2014:112

KHO:2017:46

Julkinen hankinta – Erityisalojen hankinta – Metrovaunut – Neuvottelumenettely – Hankinnan kohteen määrittely – Tarjoajien tasapuolinen ja syrjimätön kohtelu – Hyvitysmaksuvaatimuksen hylkääminen – Hankintayksikön valitusoikeus

Markkinaoikeus oli neuvottelumenettelyssä toiseksi jääneen tarjoajan valituksesta todennut, että hankintayksikkö oli menetellyt erityisalojen hankintalain soveltamisalaan kuuluneessa metrovaunujen hankinnassa useissa kohdin hankintasäännösten vastaisesti. Markkinaoikeus hylkäsi kuitenkin tarjoajan vaatimuksen hyvitysmaksun määräämisestä.

Asiassa oli korkeimmassa hallinto-oikeudessa ratkaistava, oliko hankintayksiköllä oikeus hakea markkinaoikeuden päätökseen muutosta ja vaatia markkinaoikeuden päätöksen kumoamista muutoin kuin siltä osin kuin markkinaoikeus oli velvoittanut hankintayksikön korvaamaan markkinaoikeudessa valittajana olleen tarjoajan oikeudenkäyntikuluja sekä siltä osin kuin hankintayksikön oma oikeudenkäyntikuluvaatimus oli hylätty. Valituksessaan korkeimmassa hallinto-oikeudessa hankintayksikkö katsoi, ettei hankintayksikkö ollut menetellyt markkinaoikeuden toteamalla tavalla hankintasäännösten vastaisesti. Asiassa myös tarjoaja haki muutosta markkinaoikeuden päätökseen vaatien edelleenkin hyvitysmaksun määräämistä.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen mukaan markkinaoikeuden päätöksestä ilmenevillä perustelulausumilla hankintayksikön virheellisestä menettelystä ei ollut oikeusvoimavaikutusta eikä myöskään sitovaa todistusvaikutusta mahdollisissa muissa asioissa koskevissa oikeudenkäynneissä. Kun lisäksi otettiin huomioon, että asia oli korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavana tarjoajan te-

kemän valituksen johdosta, hankintayksikön oli katsottava saavan asiassa riittävästi oikeussuojaa kuultavan asemansa perusteella. Kuultavana hankintayksikkö oli voinut esittää valitustaan vastavat perustelut hankintamenettelyn virheettömyydestä. Korkein hallinto-oikeus jätti näin ollen hankintayksikön valituksen tutkimatta muutoin kuin oikeudenkäyntikulujen korvausvelvoitteiden osalta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, toisin kuin markkinaoikeus, ettei hankintayksikkö ollut menetellyt erityisalojen hankintalain vastaisesti hankinnan kohteen määrittelyssä. Hankintamenettelynä ei ollut käytetty hankintalain mukaista kilpailullista neuvottelumenettelyä, vaan erityisalojen hankintalain mukaista neuvottelumenettelyä. Näin ollen hankintamenettelyn arvioinnissa ei voitu analogisesti soveltaa hankintalain kilpailullista neuvottelumenettelyä koskevia säännöksiä, vaan asiaa oli arvioitava yksinomaan erityisalojen hankintalain säännösten perusteella. Erityisalojen hankintalaissa ei ollut tarkempia säännöksiä siitä, miten neuvottelumenettely oli toteutettava ja mistä seikoista neuvotteluja voitiin käydä.

Hankintayksikkö ei ollut neuvotte luissa rikkonut tarjoajien tasapuolista kohtelua, syrjimättömyyttä ja menettelyn avoimuutta koskevia vaatimuksia käydessään neuvottelut tarjouspyynnössä ja lisäkirjeissä ilmoittamallaan tavalla. Menettelystä ei ollut johtunut sitä markkinaoikeuden toteamaa lopputulosta, että tarjoajille olisi jäänyt epäselväksi, missä määrin heidän tarjouksensa voivat poiketa tarjouspyynnöstä ja mitkä olisivat sellaisia poikkeamia, jotka voisivat johtaa tarjouksen sulkemiseen tarjouskilpailusta.

Korkein hallinto-oikeus katsoi kuitenkin, että hankintayksikön menettely oli ollut virheellistä siltä osin kuin hankintayksikkö oli soveltanut tarjousten vertailussa hinnantarkistusehtoa, jota ei ollut ilmoitettu tarjoajille neuvottelumenettelyn kuluessa. Hankintayksikkö oli samoin menetellyt virheellisesti vertailuperusteiden painokertoimien asettamisessa sekä asettaessaan eräiden vertailuperusteiden alatekijöiden painoarvot vasta tarjousten vertailun yhtey-

dessä. Hankintapäätöksen perustelut olivat lisäksi osittain puutteelliset. Markkinaoikeuden päätöksen lopputulosta hyvitysmaksuvaatimuksen hylkäämisestä ei muutettu, koska virheillä ei ollut vaikutusta hankintamenettelyn lopputulokseen.

Hallintolainkäyttölaki 6 § 1 ja 2 momentti

Laki julkisista hankinnoista (348/2007) 76 § 1 momentti 4 kohta ja 2 momentti

Laki vesi- ja energiahuollon, liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankinnoista (349/2007) 2 § 1 momentti, 4 § 12 kohta, 24 §, 35 § 1 momentti, 36 § 1 momentti, 42 § 1 momentti, 49 § 1 momentti, 54 § 1 ja 3 momentti, 58 § 1 momentti ja 67 § (322/2010) sekä lain 322/2010 siirtymäsäännökset

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2004/17/EY vesi- ja energiahuollon sekä liikenteen ja postipalvelujen alalla toimivien yksiköiden hankintamenettelyjen yhteensovittamisesta (erityisalojen hankintadirektiivi) 1 artikla 9 kohta c alakohta, 10 artikla, 40 artikla 2 kohta, 55 artikla 1 ja 2 kohta

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/66/EY neuvoston direktiivien 89/665/ETY ja 92/13/ETY muuttamisesta julkisia hankintoja koskeviin sopimuksiin liittyvien muutoksenhakumenettelyjen tehokkuuden parantamiseksi (oikeussuojadirektiivi) 2 artikla 1 ja 6 kohta

Verotusasiat

KHO:2017:20

Henkilökohtaisen tulon verotus – Yleishyödyllinen yhteisö – Pääomasijoitustoiminta – Veronkiertäminen – Kommandiittiyhtiö – Voitonjakolain – Korke

A sr oli katsottu tuloverotuksessa yleishyödylliseksi yhteisöksi. Säätiö oli harjoittanut passiivista sijoit-

tustoimintaa, joka ei ollut täyttänyt elinkeinotoiminnan tunnusmerkkejä ja josta saatuja tuloja oli pidetty säätiön henkilökohtaisen toiminnan tulona eli verovapaina tuloina.

B Ky oli pääomarahasto, jonka ainoana tarkoituksena on pääomasijoitustoiminnan harjoittaminen eli sijoitukset toisiin kotimaisiin ja ulkomaisiin pääomarahastoihin. A sr antoi perustettavalle B Ky:lle enintään 40 000 000 euron suuruisen voitonjakolainan, ja B Ky osti näin saamallaan varoilla A:lta tämän pääomarahastosalkun. B Ky:n vastuunalaisena yhtiömiehenä oli C Oyj:n kokonaan omistama tytäryhtiö D Oy, joka toimi myös eräiden muiden rahastojen vastuunalaisena yhtiömiehenä.

A sr:n B Ky:lle antaman voitonjakolainan tuotto määräytyi yhden prosentin suuruisen vuotuisen kiinteän koron lisäksi tuottokorosta. Tuottokorko sidottiin verolainsäädännön mukaan laskettuun rahaston tulokseen, ja tuottokorkona maksettiin tilikausittain koko lainanottajan tilikauden tulos. Voitonjakolainaa koskevan sopimuksen nimenomaisen määräyksen mukaan rahaston yhtiömiehet eivät vastanneet voitonjakolainan pääoman takaisin maksamisesta tai koronmaksusta, ja tietyissä olosuhteissa laina ja korko voitiin antaa anteeksi. Lisäksi jos ilmeni, että kiinteän koron tai tuottokoron maksu tai nostetun lainapääoman takaisinmaksu oli perustunut tietoihin, joita oli jouduttu jälkikäteen korjaamaan, B Ky:llä oli oikeus vaatia liikaa maksettu määrä A sr:ltä takaisin.

Verohallinnon A sr:lle antaman ennakkoratkaisun mukaan B Ky:n voitonjakolainalle maksama korko oli verovapaata tuloa A sr:lle. Hallinto-oikeus katsoi verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n 1 momentin nojalla, että korko ei ole A sr:n verovapaata tuloa.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että A sr:n B Ky:lle antaman voitonjakolainan ehtoja oli pidettävä epätavanomaisina. Koska säätiö oli kuitenkin harjoittanut passiivista sijoitustoimintaa, josta saatuja tuloja oli pidetty sen verovapaina tuloina, säätiön ei ollut katsottava ryhtyneen voitonjakolainan antamiseen B Ky:lle ilmeisesti siinä tarkoituksessa, että suoritettavasta verosta vapauduttaisiin. Voitonja-

kolainasta A sr:lle kertyvien korkotuottojen verotuksessa ei ollut tilannetta kokonaisuutena arvioiden sovellettava verotusmenettelystä annetun lain 28 §:n säännöksiä, vaan korkotuotot olivat säätiön henkilökohtaisen tulolähteen verovapaata tuloa. Tämän vuoksi korkein hallinto-oikeus kumosi hallinto-oikeuden päätöksen ja saattoi Verohallinnon antaman ennakkoratkaisun voimaan. Ennakkoratkaisu verovuosille 2015 ja 2016. Äänestys 4–1.

Tuloverolaki 23 § 1 momentti
Laki verotusmenettelystä 28 § 1 momentti

KHO:2017:25

Arvonlisävero – Kansainväliseen kauppaan liittyvät verottomuudet – Polttoaineen myynti ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevan vesialuksen varustamiseksi – Myynti jälleenmyyjälle – Nouto säiliöautolla – Putkitoimitukset

A Oy myi polttoöljyä, joka oli tarkoitettu käytettäväksi ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä olevilla vesialuksilla, siten, että polttoöljyn A Oy:ltä ostivat jälleenmyyjät, jotka noutivat polttoöljyn A Oy:n varastosta säiliöautoilla. A Oy:n myyntiä jälleenmyyjille ei ollut tältä osin pidettävä arvonlisäverolain 70 §:n 1 momentin 8 kohdan tai arvonlisäverodirektiivin 148 artiklan a alakohdan nojalla verosta vapautettuna myyntinä, minkä vuoksi A Oy:n oli suoritettava veroa mainituista myynneistä jälleenmyyjille.

A Oy myi polttoöljyä jälleenmyyjille myös siten, että A Oy toimitti polttoöljyn varastostaan putkitoimituksena suoraan ammattimaisessa kansainvälisessä liikenteessä oleville vesialuksille. Tältä osin A Oy:n myynnin jälleenmyyjille katsottiin täyttävän arvonlisäverolain 70 §:n 1 momentin 8 kohdassa ja arvonlisäverodirektiivin 148 artiklan a alakohdassa säädettyt verottomuuden edellytykset. A Oy:n ei ollut suoritettava arvonlisäveroa putkitoimituksina tapahtuvista myynneistä jälleenmyyjille.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 26.6.2015–31.12.2016.
Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti

1 kohta ja 70 § 1 momentti 8 kohta
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 148 artikla a alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-526/13, Fast Bunkering Klaipėda ja C-185/89, Velker International Oil Company

KHO:2017:35

Kiinteistövero – Yleinen kiinteistöveroprosentti – Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti – Hoivakoti – Ympäri vuorokautinen hoivapalvelu

Asiassa oli ratkaistavana, voitiinko A Oy:n omistamaa hoivakotina toimivaa rakennusta katsoa käytettävän kiinteistöverolain 12 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla pääasiassa vakituiseen asumiseen.

A Oy omisti 1 795 neliömetrin suuruisen rakennuksen tontilla, jolle oli myönnetty rakennuslupa vanhusten palvelutalolle. Tontilla sijaitseva rakennus oli vuokrattu B Oy:lle, joka tarjosi rakennuksessa ympärivuorokautisia hoivapalveluja ryhmäkodeissa.

Hoivakodin asukkaat olivat dementoituneita tai fyysisesti huonokuntoisia vanhuksia. Asukkaat olivat tehneet asumispalvelun palvelusuunnitelman ja -sopimuksen B Oy:n kanssa sekä vuokranneet sopimuksella yhtiöltä rakennuksesta huoneen. Asukkaat saattoivat tuoda vuokraamaansa huoneeseen omat huonekalunsa ja tavaran. Asuinhuoneissa oli wc- ja suihkuttila, ja jokaisessa ryhmäkodissa oli yhteinen ruokailu- ja oleskelutila. Huoneissa ei ollut omaa keittiötä. Asukkaiden oli palvelusopimuksen mukaan mahdollista muun ohella osallistua yhteisiin ruokailuihin ja hankkia B Oy:ltä erilaisia lisäpalveluja, kuten lääkäri- ja sairaanhoidollista palvelua rakennuksessa. Jokaiselle asukkaalle oli nimetty omahoitaja.

Kysymyksessä oleva hoivakoti oli tarkoitettu dementoituneille tai fyysisesti huonokuntoisille vanhuksille, jotka eivät enää kyenneet asumaan itsenäisesti vaan tarvitsivat ympärivuorokautista hoivaa ja huolenpitoa. Asukkaiden hoivan ja hoidon tarpeesta johtuen henkilökunta oli paikalla rakennuksessa ympärivuorokautisesti.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, että asukkaat asuivat hoivakodissa ensisijaisesti siellä tarjottavien hoi-

vapalveluiden vuoksi, ja rakennusta oli kokonaisarvioinnin perusteella pidettävä pitkäaikaisena hoitopaikkana. Näin ollen tulkittaessa kiinteistöverolain 12 §:n 2 momentin säännöstä oli perusteltua katsoa, että hoivakotirakennusta ei ollut tarkoitettu käytettäväksi lainkohdassa tarkoitettulla tavalla pääosin vakituiseen asumiseen. Kiinteistöllä sijaitsevaan rakennukseen oli näin ollen sovellettava yleistä kiinteistöveroprosenttia.

Kiinteistöverolaki 11 § 3 momentti ja 12 § 2 momentti

KHO:2017:36

Arvonlisävero – Autokauppa – Vähennysoikeus – Vähennysoikeuden jakaminen – Jako-peruste – Yleiskulut – Liitännäiset liiketoimet – Rahoitus- ja vakuutus sopimusten välitys

A Oy harjoitti autokauppaa ja oli tehnyt siihen liittyen rahoitus- ja vakuutusalan yritysten kanssa sopimuksia, joiden perusteella se tarjosi välittäjänä auton ostajille erilaisia rahoitus- ja vakuutus sopimuksia. A Oy sai arvonlisäverottomia välityspalkkioita rahoitus- ja vakuutusyhtiöiltä näiden sopimusten syntymisestä. A Oy pyysi ennakkoratkaisua siitä, pidettiinkö rahoitus- ja vakuutus sopimusten välitystä auton ostaville asiakkaille muuhun liiketoimintaan liitännäisenä toimintana, joka ei vaikuta A Oy:n oikeuteen vähentää arvonlisäveroa arvonlisäverolain 102 §:n nojalla.

Kun arvonlisäverolain 117 §:ssä on pantu täytäntöön arvonlisäverodirektiivin 173 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukainen tavaroiden ja palvelujen tosiasialliseen käyttöön perustuva vähennysten jakomenetelmä, arvonlisäverodirektiivin 173 artiklan 1 kohdassa ja sitä täsmentävissä 174–175 artikloissa säädetty liiketoimien suhteelliseen osuuteen perustuva vähennysten jakomenetelmä ei tullut Suomessa sovellettavaksi. Näin ollen sillä seikalla, että arvonlisäverodirektiivin 174 artiklan 2 kohdan b alakohdan mukaan vähennyksen suhdelukua laskettaessa ei oteta huomioon muun muassa liitännäisistä rahoitusliiketoimista muodostuvaa liikevaihdon määrää, ei ollut asiassa merkitystä. A Oy:n käyttäessä yleiskulujen vä-

hennyksen jakoperusteena liikevaihtojen suhdetta A Oy:n rahoitus- ja vakuutuspalvelujen välityksestä saama liikevaihto oli otettava huomioon vähennyskelpoista osuutta laskettaessa. Keskusverolautakunnan päätöksen lopputulosta ei muutettu.

Keskusverolautakunnan ennakkoratkaisu ajalle 11.3.2016–31.12.2017.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 41 §, 44 § 1 momentti, 102 § 1 momentti 1 kohta ja 117 §
Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 135 artikla 1 kohta a–g alakohta, 173 artikla 1 kohta ja 2 kohta c alakohta sekä 174 artikla 1 kohta ja 2 kohta b ja c alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-511/10, BLC Baumarkt, C-378/15, Mercedes Benz Italia, C-488/07, Royal Bank of Scotland ja C-183/13, Banco Mais

KHO:2017:37

Kuitintarjoamisvelvollisuus käteiskaupassa – Kuitin laatiminen – Laiminlyöntimaksu – Säännöksen täsmällisyys ja tarkkarajaisuus

Aluehallintoviraston tarkastaja oli havainnut, että A Oy:n anniskelu-paikassa oli myyty asiakkaalle juoma niin, ettei kassakoneesta ollut tulostettu kuittia asiakkaalle. A Oy:n mukaan asiakkaalle oli tarjottu kuittia suullisesti, mutta koska asiakas ei ollut halunnut kuittia, sitä ei ollut tulostettu. Aluehallintovirasto määräsi A Oy:lle laiminlyöntimaksun sillä perusteella, että A Oy ei ollut tarjonnut anniskelusta juomasta kuittia siten kuin kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain 4 §:n 1 momentissa on säädetty. Aluehallintoviraston mukaan kuitti on tulostettava, ennen kuin sitä voidaan tarjota asiakkaalle.

Korkein hallinto-oikeus katsoi, ettei kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa annetun lain 4 §:n 1 momentin sanamuodosta tai lain esitöistä yksiselitteisesti ilmennyt, oliko lain tarkoituksena ollut velvoittaa elinkeinonharjoittaja tulostamaan kuitti asiakkaalle riippumatta siitä, haluaako asiakas ottaa kuitin vastaan. Yhtiölle asetettava velvollisuus ja hallinnolli-

sen seuraamuksen määrääminen olisi edellyttänyt täsmällistä ja tarkkarajaista säännöstä. Laiminlyöntimaksua ei A Oy:lle näin ollen mainitun lainkohdan perusteella tullut asiassa määrätä.

Laki kuitintarjoamisvelvollisuudesta käteiskaupassa 4 § 1 momentti ja 6 §

KHO:2017:38

Arvonlisävero – Poikkeukset myynnin verollisuudesta – Rahoituspalvelu – Rahoitusyhtiö – Varastorahoitus – Kaupintapalvelu – Vähennysoikeus – Yleiskulut

Rahoitusyhtiö A Oy tarjosi autoalan jälleenmyyjille varastorahoitukseksi kutsumaansa palvelua, jonka puitteissa A Oy teki ajoneuvojen jälleenmyyjien kanssa kaupintasopimuksia. Jälleenmyyjä sai kaupintasopimuksen ehtojen mukaisesti ostaa maahantuojalta ajoneuvoja A Oy:n lukuun. Kunkin jälleenmyyjän maahantuojalta tilaaman ajoneuvon ostohinta pienensi A Oy:n jälleenmyyjälle myöntämää euromääräistä limiittiä. Ajoneuvot olivat kaupinta-aikana A Oy:n omistuksessa. A Oy myi ajoneuvot jälleenmyyjälle tämän löydettyä ajoneuvolle ostajan samaan hintaan kuin A Oy oli maksanut maahantuojalle. A Oy peri jälleenmyyjältä kaupintasopimuksen perusteella palkkioita, joita olivat ajoneuvokohtainen kiinteä palkkio, kaupinta-aikaan perustuva kuukausipalkkio ja laskutus-palkkio. Kuukausipalkkio oli tietty prosenttiosuus ajoneuvon hinnasta.

Kun otettiin huomioon A Oy:n, ajoneuvojen maahantuojan ja jälleenmyyjien välisten sopimusten muodostama kokonaisuus ja niistä ilmenevä taloudellinen ja kaupallinen todellisuus, kaupintasopimusten mukaisten palkkioiden katsottiin olevan vastiketta A Oy:n jälleenmyyjille myymästä rahoituspalvelusta, josta A Oy:n ei ollut suoritettava arvonlisäveroa. Konserniverokeskuksen päätös, jossa näitä palkkioita vastaan suoritettua palvelua ei ollut katsottu A Oy:n vähennykseen oikeuttavaksi toiminnaksi A Oy:n yleiskuluvähennystä laskettaessa, saatettiin voimaan.

Arvonlisäveron palautuspäätös tilikaudelta 1.1.–31.12.2010.

Arvonlisäverolaki 1 § 1 momentti 1 kohta, 17 §, 18 §, 41 §, 42 § 1 momentti 2 kohta, 102 § 1 momentti 1 kohta ja 117 §

Yhteisestä arvonlisäverojärjestelmästä annettu neuvoston direktiivi 2006/112/EY 2 artikla 1 kohta a ja c alakohta, 14 artikla 1 kohta, 24 artikla 1 kohta, 135 artikla 1 kohta b alakohta, 173 artikla 1 kohta ja 2 kohta c alakohta sekä 174 artikla 1 kohta ja 2 kohta b ja c alakohta
Unionin tuomioistuimen tuomiot asioissa C-350/10, Nordea Pankki Suomi Oyj ja C-653/11, Newey

KHO:2017:39

Varainsiirtovero – Työsuhdeoptio – Optio-oikeuden antaminen – Optio-oikeuden käyttäminen – Uudet osakkeet – Yhtiön hallussa olevat osakkeet – Maksuton osakeanti yhtiölle itselleen – Vastike – Työpanos

A Oyj oli pyytänyt ennakkoratkaisua kysymyksestä, tuliko sen peria varainsiirtovero, kun konsernin Suomessa rajoitetusti verovelvollinen työntekijä merkitsi hakemuksessa tarkoitetun optio-ohjelman perusteella saamallaan optioilla A Oyj:n uusia osakkeita tai vaihtoehtoisesti yhtiön hallussa olevia vanhoja osakkeita. Työntekijät eivät olleet maksaneet saamistaan optioista rahavastiketta.

Verohallinto oli antanut ennakkoratkaisun, jonka mukaan varainsiirtoverotuksen synnyttävä luovutus tapahtui jo merkintäoikeuden antohetkellä. Yhtiön tuli peria varainsiirtovero luovutetuista optio-oikeuksista. Ennakkoratkaisun mukaan merkitystä ei ollut sillä, saatiinko kannustinjärjestelmässä vanhoja vai uusia osakkeita.

Korkein hallinto-oikeus katsoi päätöksestään ilmenevillä perusteilla, että optio-oikeuden antamisessa ei ollut kysymys arvopaperin omistusoikeuden luovutuksesta, josta olisi suoritettava varainsiirtovero. Varainsiirtoveroa ei tullut peria myöskään silloin, kun työntekijä merkitsi saamallaan optioilla A Oyj:n uusia osakkeita tai sellaisia A Oyj:n osakkeita, jotka olivat tulleet yhtiön haltuun sen itselleen suuntaamassa osakeannissa.

Yhtiön tuli sen sijaan peria varainsiirtovero, jos se luovutti rajoitetusti verovelvolliselle työnteki-

jälle sen hallussa olevia muita A Oyj:n osakkeita. Vaikka A Oyj:n osakkeet oli otettu kaupankäynnin kohteeksi yleisölle avoimessa säännöllisesti toimivassa kaupankäynnissä, luovutusta ei pidetty verovapaana, koska vastikkeen katsottiin muodostuvan osaksi työpanoksesta.

Varainsiirtoverolaki 15 § 1 momentti, 15a § 1 ja 4 momentti ja 20 § 1 momentti

Osakeyhtiölaki 9 luku 1 § ja 20 § 1 momentti sekä 10 luku 1 § 1 momentti

Pääoman hankinnasta suoritettavista välillisistä veroista annettu neuvoston direktiivi 2008/7/EY 5 artikla 2 kohta a alakohta ja 6 artikla 1 kohta a alakohta

Unionin tuomioistuimen tuomio asiassa C-415/02, komissio v. Belgia

KHO:2017:44

Elinkeinotulon verotus – Tulon veronalaisuus – Käyttöomaisuus – Käyttöomaisuusosake – Vaihtomaisuus – Toiminnallinen yhteys – Tuulivoimalahankkeiden käynnistäminen ja kehittäminen

A Oy oli käynnistänyt ja kehittänyt tuulivoimahankkeita. A Oy:llä itsellään ei ole ollut hankkeiden rakennus- ja toteuttamisvaiheissa tarvittavia pääomia, vaan yhtiön tarkoituksena on ollut, että kuhunkin hankkeeseen saadaan jossain vaiheessa mukaan ulkopuolinen kumppani, jonka asiantuntemuksella ja rahoituksella hanketta voi-

daan viedä eteenpäin rakennus- ja tuotantovaiheeseen. A Oy oli vuosina 2012-2014 perustanut X Oy:n, Y Oy:n ja kuusi muuta hankekehitys-yhtiötä. A Oy oli syksyllä 2014 myynyt X Oy:n ja Y Oy:n osakekannat. Kahden tytäryhtiön kehityshankkeet olivat toistaiseksi keskeytyneet. Lisäksi yksi A Oy:n omistama hankekehitys-yhtiö oli myynyt liiketoimintansa joulukuussa 2014.

A Oy:n katsottiin perustaneen X Oy:n ja Y Oy:n, jotta yhtiö voisi myydä uusiutuviin energialähteisiin perustuvia osakeyhtiöiden muodossa harjoitettuja hankkeita. X Oy:n ja Y Oy:n osakkeet olivat siten olleet A Oy:n vaihto-omaisuutta. Osakkeiden omaisuuslajia A Oy:n verotuksessa ei ollut arvioitava toisin sen tähden, että A Oy:n toimitusjohtaja ja muut yhtiön johtoon kuuluvat henkilöt toimivat hankekehitys-yhtiöiden hallinnossa. A Oy:n osakkeista saamat luovutushinnat olivat sen veronalaisia tuloja. Ennakkoratkaisu verovuodelle 2014 ja 2015.

Laki elinkeinotulon verottamisesta 5 § (1077/2008) 1 kohta, 6 § (717/2004) 1 momentti 1 kohta, 10 § ja 12 §

KHO:2017:45

Kiinteistöverotus – Pysäköintihalli – Autotallirakennus – Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti – Yleinen kiinteistöveroprosentti

A Oy omisti tontin, tontilla sijaitsevan asuinkerrostalon sekä yhteisomistussuhteessa kuuden

muun asunto-osakeyhtiön kanssa tontin pihakannen alla sijaitsevan pysäköintihallin. Yhtiön osakkeet tuottivat oikeuden hallita asuinhuoneistoja yhtiön omistamassa asuinrakennuksessa sekä autohalli- ja pienajoneuvopaikkoja yhtiön osittain omistamassa pysäköintihallissa.

Asiassa oli ratkaistavana, oliko kysymyksessä olevaan pysäköintihalliin sovellettava vakituisten asuinrakennusten veroprosenttia vai yleistä kiinteistöveroprosenttia.

Korkein hallinto-oikeus totesi, että pysäköintihalli oli A Oy:n välittömässä omistuksessa ja yhtiön osakkeet oikeuttivat hallinnoimaan määrättyjä autopaikkoja sekä pienajoneuvopaikkoja pysäköintihallissa. Pysäköintihalli sijaitsi samalla tontilla, jolla myös yhtiön omistama asuinkerrostalo sijaitsi. Saadun selvityksen mukaan yhtiön omistamat ja hallinnoimat autopaikat olivat olleet sen asukkaiden käytössä ja pysäköintihalli oli siten palvellut kiinteistön asumistoimintoa. Pysäköintihallin oli näissä olosuhteissa katsottava liittyvän välittömästi A Oy:n omistamaan asuinrakennukseen. Tämän vuoksi pysäköintihallia oli pidettävä kiinteistöverolain 12 §:n 4 momentissa tarkoitettuun autotallirakennukseen rinnastettavana rakennuksena, johon oli sovellettava vakituisten asuinrakennusten kiinteistöveroprosenttia. Verovuosi 2012.

Kiinteistöverolaki 11 § 1 ja 3 momentti (969/2009), 12 § 1 (969/2009), 2 ja 4 momentti